

європейської культури складає основу української ментальності та політичної культури в ранньомодерний період української історії.

У час, коли європейці творили цілком модерні концепції історії та суспільного розвитку, українці визначали свою ідентичність, культуру і самосвідомість, виходячи з норм східнослов'янської православної духовності й візантійської спадщини.

Політичні впливи Речі Посполитої, а згодом у XVIII ст. – Росії – наклали суттєвий відбиток на загальноісторичний та етнокультурний контекст процесів, що відбувалися в українському житті. Вони великою мірою визначили характер творчості українських мислителів ранньомодерної України.

Список використаних джерел

1. Грицак Я. Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX століття: навчальний посібник / Я. Й. Грицак. – К.: Генеза, 1996. – 356 с.
2. Історія української культури: У 5 т. / НАН України; Гол. ред. Б. С. Патон. – Т.2: Українська культура XIII – першої половини XVII ст. / Відп. ред. Я. Д. Ісаєвич. – К.: Наукова думка, 2001. – 847 с.
3. Кашуба М. Гуманістичні та реформаційні ідеї в Україні другої половини XVII ст. / М. Кашуба // Європейське Відродження та українська література XIV–XVII ст. – К.: Наукова думка, 1993. – С.57–75.
4. Когут З. Коріння ідентичності / З. Когут. – К.: Критика, 2004. – 351 с.
5. Лисяк–Рудницький І. Історичні есе / І. Лисяк–Рудницький. – Центр дослідження історії ім. Петра Яцика Канад. ін-ту укр. студій Альбертського ін-ту: В 2 т. – К.: Основи, 1994. – Т.1. – 520 с.
6. Литвинов В. Д. Ренесансний гуманізм в Україні. Ідеї гуманізму епохи Відродження в українській філософії XVI – початку XVII ст. / В. Д. Литвинов. – К.: Вид-во С. Павличко «Основи», 2000. – 472 с.
7. Нічик В. М. Петро Могила в духовній історії України / В. М. Нічик. – Київ: Український Центр духовної культури, 1997. – 328 с.
8. Плохій С. Наливайкова віра: козацтво та релігія в ранньомодерній Україні / С. Плохій. – Київ: Критика, 2005. – 493 с.
9. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / І. Шевченко; під редакцією Андрія Ясіновського. – Львів: Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2001. – 250 с.
10. Яковенко Н. М. Вступ до історії / Н. М. Яковенко. – К.: Критика, 2007. – 368 с.

References

1. Hrytsak Ya. I. Narys istorii Ukrainy: formuvannia modernoi ukrainiskoi natsii XIX–XX stolittia: navchalnyi posibnyk / Ya. I. Hrytsak. – K.: Heneza, 1996. – 356 s.
2. Istoriia ukrainiskoi kultury: U 5 t. / NAN Ukrainy; Hol. red. B. Ie. Paton. – T.2: Ukrainaska kultura XIII – pershoi polovyny XVII st. / Vidp. red. Ya. D. Isaievych. – K.: Naukova dumka, 2001. – 847 s.
3. Kashuba M. Humanistychni ta reformatsiini idei v Ukraini druhoi polovyny XVII st. / M. Kashuba // Yevropeiske Vidrozhennia ta ukrainska literatura XIV–XVII st. – K.: Naukova dumka, 1993. – S.57–75.
4. Kohut Z. Korinnia identychnosti / Z. Kohut. – K.: Krytyka, 2004. – 351 s.
5. Lysiak–Rudnytskyi I. Istorychni ese / I. Lysiak–Rudnytskyi. – Tsentrl doslidzhennia istorii im. Petra Yatsyka Kanad. in–tu ukr. studii Albertskoho in–tu: V 2 t. – K.: Osnovy, 1994. – T.1. – 520 s.
6. Lytvynov V. D. Renesansnyi humanizm v Ukraini. Idei humanizmu epokhy Vidrozhennia v ukrainskii filozofii XVI – pochatku XVII st. / V. D. Lytvynov. – K.: Vyd–vo S. Pavlychko «Osnovy», 2000. – 472 s.
7. Nychyk V. M. Petro Mohyla v dukhovnii istorii Ukrainy / V. M. Nychyk. – Kyiv: Ukrainyskyi Tsentrl dukhovnoi kultury, 1997. – 328 s.
8. Plokhii S. Nalyvaikova vira: kozatstvo ta relihiia v rannomodernii Ukraini / S. Plokhii. – Kyiv: Krytyka, 2005. – 493 s.
9. Shevchenko I. Ukraina mizh Skhodom i Zakhodom. Narysy z istorii kultury do pochatku XVIII stolittia / I. Shevchenko; pid

redaktsiieu Andriia Yasinovskoho. – Lviv: Instytut Istorii Tserkvy Lvivskoi Bohoslovskoi Akademii, 2001. – 250 s.

10. Yakovenko N. M. Vstup do istorii / N. M. Yakovenko. – K.: Krytyka, 2007. – 368 s.

Gotsulyak V. M., candidate of political sciences, associate professor, Associate Professor of the Department of Philosophy and Political Science, Khmelnytsky National University (Ukraine, Khmelnytsky), gotsulyak@ukr.net

Formation of political thought of modern Ukraine

The article deals with the main issues that became the subject of comprehension in the political thought of early modern Ukraine, related to the existence of man and the manifestations of his activity in the context of the cultural–historical and religious processes of the second half of the XVI–XVII centuries. Understanding the role of the church in Ukrainian life, the formation of Ukrainian identity and national self-consciousness, problems of Ukrainian state–building.

It can be argued that the process of the existence of premodern Ukraine and the creation of a modern Ukrainian nation was synchronous with similar processes in Western Europe. Church movements and Cossack wars of the late XVI–XVII centuries is a Ukrainian analogy of the pan–European process of the emergence of a new form of collective identity – national consciousness.

It was established that at a time when Europeans created completely modern concepts of history and social development, Ukrainians determined their identity, culture and self-consciousness, based on the norms of Eastern Slavic Orthodox spirituality and the byzantine heritage.

Keywords: political thought, postmodern Ukraine, identity, culture, early modern Ukraine, cultural and educational movement.

* * *

УДК 342

Долженко О. О.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ)
Miurae2015@gmail.com

Незаконні воєнізовані формування в умовах ведення «гібридної війни»

Актуальність теми. У мовах ведення Російською Федерацією агресивної «гібридної війни» та ескалації конфлікту на Сході України, наукове дослідження соціально–політичного та кримінального феномену використання незаконних воєнізованих формувань набуває своєї актуальності для концептуальної розробки форм та методів протидії загрозам національної безпеки України.

Метою дослідження є теоретичне дослідження феномену використання Російською Федерацією незаконних воєнізованих формувань в умовах ведення «гібридної війни» на Сході України.

Завданнями дослідження є концептуальний та теоретико–методологічний аналіз підходу до дослідження незаконних воєнізованих формувань та особливостей їх використання; дослідження політико–правової сутності загроз і викликів національній безпеці України з боку учасників незаконних воєнізованих формувань.

Методологічна основа дослідження. Специфіка предмета дослідження зумовлює поєднання наукових принципів, методів та методологічних підходів задля здійснення системного аналізу феномена незаконних воєнізованих формувань в умовах «гібридної війни» на прикладі військової агресії Російської Федерації проти України. Неупередженість та незалежність наукових суджень забезпечують принципи науковості, об'єктивності, багатоаспектності, всебічності, ідейного плюралізму, соціального детермінізму, діалектики, конкретності, історизму, цілісності, системності, комплексності та ін. Поєднання таких методів наукового пошуку як аналіз, синтез, абстрагування, аналогія, узагальнення, індукція, дедукція, утворило загальнологічну композицію дослідження.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів матеріали дослідження можуть використовуватись у науково–експертній та аналітико–прогностичній діяльності при формуванні та реалізації державної політики у сфері профілактики, запобігання і протидії загрозам національній безпеці України з боку суб'єктів ведення «гібридної війни».

Ключові слова: незаконні воєнізовані формування, військова агресія, національна безпека, «гібридна війна».

Окремої уваги в контексті ведення «гібридної війни» заслуговують створення і функціонування незаконних

воєнізованих формувань, що намагаються перебрати на себе функції збройних сил і правоохоронних органів держави, організація та забезпечення їхньої участі у масових заворушеннях, регіональних військових конфліктах, провокаціях силових сутичок із правоохоронними органами тощо. Чинне законодавство України визначає існування незаконних воєнізованих формувань однією з найбільш серйозних загроз національній безпеці України.

З початком бойових дій на Сході України Російська Федерація активно почала використовувати незаконні воєнізовані формування у збройному протистоянні силам спеціальних операцій України. До 2014 року на території Донецької та Луганської областей діяло близько 20 об'єднань і рухів екстремістської спрямованості (*насамперед громадські рухи «ОПЛОТ», «Кольчуга», «Купол» та козацькі структури проросійського спрямування*), які сповідували ідеї «руського миру», виступали за федералізацію України. Аналіз організаційної структури і діяльності зазначених структур засвідчує наявність в їх складі латентних бойових підрозділів або воєнізованих (парамілітарних) відгалужень. Крім того, організаційна побудова деяких екстремістських угруповань свідомо копіюється з військової, відзначається жорсткою внутрішньою дисципліною, ієрархією та субординацією.

На тлі соціально-економічних і суспільно-політичних негараздів незаконні воєнізовані формування поповнюються особами, звільненими з лав Збройних сил України і правоохоронних органів, які володіють знаннями і навичками конспірації і негласного збору інформації, поводження зі зброєю та вибухонебезпечними матеріалами, планування і реалізації силових заходів тощо. Зазначені обставини, своєю чергою, підвищують ризикогенність екстремістських об'єднань. Зважаючи на те, що створення та функціонування незаконних воєнізованих формувань суперечить нормам чинного законодавства України, їх діяльність зазвичай камуфлюється під молодіжні спортивні товариства або приватні охоронні структури. Існування таких підрозділів обґрунтовується екстремістськими об'єднаннями необхідністю захистити незалежність або національні інтереси держави [1, с. 56]. Діяльність незаконних воєнізованих формувань, як свідчить аналіз практики суб'єктів ведення «гібридної війни» в Україні, неодноразово призводила до масових заворушень, групових порушень громадського порядку, вчинення хуліганських дій, що мали значний суспільний резонанс та зумовлювали суттєве ускладнення суспільно-політичної ситуації у державі або її окремих регіонах, блокування діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування тощо. Активісти окремих парамілітарних організацій брали участь у міждержавних і локальних військових конфліктах, що спричиняло загострення відносин між Україною та деякими країнами пострадянського простору.

Аналіз «гібридної війни» Російської Федерації проти України починаючи з 2013 року дає підстави стверджувати, що основною рушійною силою у ній є незаконні воєнізовані формування. Враховуючи, що Росія завчасно готувалася до агресивних дій проти України, при плануванні операції використовувала дані військової, спеціальної та легальної розвідки

враховувала особливості соціально-політичної обстановки в регіоні (*АРК, Східні області України*), а також українське законодавство у частині, що стосується протидії створенню та діяльності непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань.

Концептуально використання незаконних воєнізованих формувань у веденні «гібридної війни» пояснюється наступними аспектами.

По-перше, агресія Російської Федерації проти України поєднує воєнні та невоєнні аспекти. Створення та діяльність на тимчасово окупованих територіях незаконних воєнізованих формувань, до складу яких вводяться представники правоохоронних, спеціальних служб та професійний військовий контингент із числа керівного складу дозволяє їх камуфлювати у сили «народної самооборони», «народної поліції та армії», «ополченців» тощо.

По-друге, ведення військових дій силами незаконних воєнізованих формувань дозволяє висвітлювати конфлікт в Україні, як триваючу громадянську війну, спровоковану Заходом, яка підігривається зростанням націоналістичних та русофобських настроїв усередині держави. Росія ж не є стороною цього конфлікту. Керуючись цим принципом, військовослужбовці підрозділів збройних сил РФ, яких вводять на територію України, легендуються. На першому етапі операції в Криму, коли основні завдання виконував особовий склад російського спецназу, їх афішували як «місцеві сили самооборони». На тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської областей їх подають як підрозділи «збройних сил» так званих «ДНР» та «ЛНР».

По-третє, використання незаконних воєнізованих формувань у «гібридній війні» дозволяє максимально мобілізувати місцеве населення та зменшити людські втрати у власних регулярних військах та силах спеціальних операцій. Цей принцип особливо проявився в діяльності Росії на сході України. Як на початку активної фази конфлікту у квітні 2014 року, так і надалі російський агресор намагався залучити до участі у бойових діях проти сил АТО якнайбільше представників місцевого населення. На першому етапі їх об'єднання називали «загонами повстанців», згодом вони були зведені у «збройні сили народних республік» у складі двох «армійських корпусів», а у травні 2016 року розпочався процес реорганізації останніх в оперативні командування. Реалізація цього принципу переслідує передусім політичну мету Кремля – представити міжнародній спільноті свою агресію проти України як громадянську війну на Донбасі.

По-четверте, наявність у «гібридній війні» підконтрольних незаконних воєнізованих формувань дозволяє вирішувати різні воєнно-політичні цілі та виконувати «брудну роботу» без ризику міжнародних санкцій. Основна з них – максимально можливе покриття потреб військового потенціалу агресії за рахунок людських ресурсів місцевого населення. У більшості випадків ці ресурси використовують в агресивних акціях з прогнозовано високим рівнем втрат, особливо якщо такі акції не потребують залучення висококваліфікованих військових, тобто як «гарматне м'ясо».

Поступово аналізуючи тактику ведення Російською Федерацією агресивної «гібридної війни» проти України шляхом активного використання на всіх її етапах

незаконних воєнізованих формувань слід детально проаналізувати феномен цього кримінального караного діяння та його нормативного закріплення.

Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань закріплено в законодавстві України як кримінальне правопорушення (відповідно до ст. 260 Кримінального кодексу України). За даними статистики, з 2001 до 2014 року цю норму майже не застосовували. Водночас із січня 2014 року, у зв'язку зі стрімкою зміною ситуації, загостренням криміногенної обстановки й соціальним напруженням, розпалюванням міжнародної та міжрегіональної ворожнечі, поширенням злочинів проти особи та корисливо-насилницьких злочинів в Україні, щороку збільшувалася кількість вчинених зазначених зареєстрованих злочинів, що мають досить високий рівень латентності. Зокрема, з початку 2014 року органи досудового розслідування України відкрили понад 1800 кримінальних проваджень за фактами створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. У 2014 році таких кримінальних проваджень було 475, 2015-го – 936, а з січня до листопада 2016 року – 628 [2].

Діяльність незаконних збройних формувань, на думку О. В. Шеслера й І. О. Смирнова, передбачає не підпорядковану державі і не підконтрольну їй альтернативу армії, спецслужбам, правоохоронним органам, яка може стати підґрунтям для тероризму, екстремізму, масових заворушень, насильницького захоплення влади й інших злочинів [3, с. 61–67]. У п.2 примітки до ст. 260 КК України використано два терміни – «збройні формування» та «воєнізовані групи». Такий підхід законодавця є цілком слушним. За браку в законодавстві України поняття «воєнізовані групи» у практичній діяльності з розслідування кримінальних правопорушень, слід керуватися нормою ч.1 ст. 28 КК України, відповідно до якої злочин визнають таким, що вчинений групою осіб, якщо в ньому брали участь декілька (два або більше) виконавців без попередньої змови між собою. Тож воєнізовані формування складаються з підрозділів, а для відповідальності за створення або за участь у діяльності збройних формувань достатньо встановити наявність групи осіб. Саме із цієї причини не можна цілком погодитися з наведеним раніше твердженням О. Шеслера та І. Смирнова щодо того, що незаконні збройні формування створюють альтернативу армії, спецслужбам, правоохоронним органам. Неоднозначною є також позиція А. Д. Аджиєва, згідно з якою чисельність незаконних збройних формувань має становити щонайменше відділення (*екіпаж, розрахунок*), тобто найменшу первинну ланку воєнізованого підрозділу, яке підпорядковується наказам командира [4, с. 27].

Відповідно до законодавства України, на відміну від законодавства Російської Федерації, участь діяльності цих формувань можуть брати навіть дві озброєні особи, які створили в такий спосіб незаконне збройне формування, що підпадає під ознаки, визначені в п.2 примітки до ст. 260 ККУ України.

У літературі висловлено іншу позицію, на противагу закріпленій у законодавстві. Дослідники В. М. Серватюк та М. М. Поліщук стверджують, що до незаконних збройних формувань належать воєнізовані угруповання, які переслідують певні політичні,

національно-сепаратистські або кримінальні цілі, озброєні різнотипною зброєю, не мають чіткої структури та єдиного управління, керовані авторитетними, політичними, військовими або кримінальними лідерами, для досягання певних цілей здійснюють озброєну боротьбу з органами державної влади, між собою, а іноді й проти мирного населення [5, с. 131–146].

Аналізуючи тактику використання РФ незаконних воєнізованих формувань у «гібридній війні» дозволяє повністю дослідити всі елементи кримінально караного діяння та ефективно протидіяти шляхом притягнення винних до відповідальності.

Так, найпершим незаконним воєнізованим формуванням створеним Російською Федерацією є «Народне ополчення Донбасу», яке розпочало свою діяльність на території Донецької області у квітні 2014 року шляхом захоплення адміністративних будівель органів державної влади та сприянні у створенні т.зв. «ДНР» [6].

Протягом 2014–2015 років військовослужбовцями Південного військового округу та спеціальними службами (Головним розвідувальним управлінням Міністерства оборони РФ та Військової контррозвідки ФСБ) на тимчасово окупованих територіях Східних регіонів України сформовано 1-й («ДНР») та 2-й («ЛНР») армійські корпуси [7].

До складу 1-ого армійського корпусу т.зв. «ДНР» увійшли такі незаконні воєнізовані формування: Бригади («Слов'янська», «Беркут», «Оплот»), «Республіканська гвардія», «Кальміус»), Полки (9 ОПМП, «Восток», ОКП Донецька) та Батальйони («Вікінги», «Дизель», «Сомалі», «Спарта», «Хан»), 3 ОБСПП, ОЗРДн Донецька, ОБУО Донецька, ОРВБ Донецька, ОБМЗ Донецька).

До складу 2-ого армійського корпусу т.зв. «ЛНР» увійшли такі незаконні воєнізовані формування: Бригади (2 ОМСБр, 4 ОМСБр, 7 ОМСБр, ОАБр Луганська), Полки (6-й козачий, ОКП Луганська) та Батальйони («Август», ОРБ Луганська, ОЗРДн Луганська, ОБУО Луганська, ОРВБ Луганська, ОБМЗ Луганська).

На даний час вищезазначені незаконні воєнізовані формування т.зв. «народних республік» підпорядковуються «головкомандувачам збройних сил республік», якими є «глави республік». Безпосереднє керівництво ними покладено на «міністрів оборони республік». Із завершенням у жовтні 2015 року формування двох «армійських корпусів» остаточно склалася і система керівництва ними. Нині воно здійснюється генеральним штабом збройних сил Росії через Центр територіальних військ та інші органи управління Південного військового округу.

Безпосереднє управління 1-м та 2-м корпусами покладено на кадрових військовослужбовців збройних сил РФ, які перебувають на командних і штабних посадах до роти включно. Їх ротация здійснюється залежно від напруженості бойових дій.

Сержантський і рядовий склад армійських корпусів на 30–40% сформований із жителів окупованої території Донецької і Луганської областей. Решту становлять військовослужбовці – контрактники збройних сил Росії та найманці.

Підготовка з'єднань і частин «збройних сил народних республік» проводиться в єдиній системі оперативної, бойової і мобілізаційної підготовки Південного військового округу збройних сил Росії. Зокрема,

низка навчально-бойових заходів щодо управління вогнем артилерії, спеціальні навчання сил розвідки та протиповітряної оборони, а також командно-штабні навчання, у т.ч. на місцевості з розгортанням засобів зв'язку, проводилася у 2016 році під керівництвом командування Центру територіальних військ.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що Російська Федерація використовуючи у агресивній «гібридній війні» проти України незаконні воєнізовані формування, намагається у такий спосіб уникнути міжнародних санкцій за фактичне розв'язування та ведення війни в Україні. Разом з тим, усвідомлюючи неминучість перемоги України у «гібридній війні», готова припинити організаційне, адміністративне та фінансове забезпечення незаконних воєнізованих формувань, що призведе до їх повного роззброєння та притягнення їх членів до кримінальної відповідальності за законами України.

Список використаних джерел

1. Коваль Р. Підстави націократії [Текст] / Р. Коваль; передм. В. Рубана. – К., 1994. – 56 с.
2. Лист Департаменту інформаційної підтримки та координації поліції «102» Національної поліції України від 26 серп. 2016 р. №27/2–3407 та від 9 груд. 2016 р. №27/2–5129.
3. Шеслер А. В. Характеристика объекта как элемента состава преступления, предусмотренного статьей 208 Уголовного кодекса Российской Федерации [Электронный ресурс] / А. В. Шеслер, И. О. Смирнов // Юридическая наука и правоохранительная практика. – 2013. – №3 (25). – С.61–67. – Режим доступа: <http://www.naukatipk.ru/ru/ct-menu-item-9.html?id=224>, с.65.
4. Аджиев А. Д. Организация незаконного вооруженного формирования или участия в нем: уголовно-правовые аспекты противодействия: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.08 / Аджиев Арсенали Дагирович. – Краснодар, 2009. – 27 с.
5. Серватюк В. М. Структура незаконных вооруженных формирований та особливості їхньої тактики дій на південному сході України [Електронний ресурс] / В. М. Серватюк, М. М. Поліщук // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. (Серія «Військові та технічні науки»). – 2015. – №1 (63). – С.131–146. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/USRN/prnarv-vtv_2015_1_13/.
6. «Народні ополчення Донбасу» штурмують будівлю МВС у Краматорську [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/107437>
7. «Структура гибридной армии «Новороссии» ИНФОГРАФИКА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.depo.ua/rus/war/struktura-gibridnoyi-armiyi-novorosiyi-infografika-30082015080000>

References

1. Koval R. Pidstavy natsiokratii [Tekst] / R. Koval; peredm. V. Rubana. – K., 1994. – 56 s.
2. Lyst Departamentu informatsiinoi pidtrymky ta koordynatsii polititsii «102» Natsionalnoi polititsii Ukrainy vid 26 serp. 2016 r. №27/2–3407 ta vid 9 hrud. 2016 r. №27/2–5129.
3. Shesler A. V. Kharakteristika obekta kak elementa sostava prestupleniya, predusmotrennogo statey 208 Ugolovnogo kodeksa Rossiyskoy Federatsii [Elektronnyy resurs] / A. V. Shesler, I. O. Smirnov // Yuridicheskaya nauka i pravookhranitel'naya praktika. – 2013. – №3 (25). – С.61–67. – Rezhim dostupa: <http://www.naukatipk.ru/ru/ct-menu-item-9.html?id=224>, s.65.
4. Adzhiev A. D. Organizatsiya nezakonnogo vooruzhennogo formirovaniya ili uchastiya v nem: ugovolno-pravovye aspekty protivodeystviya: avtoref. dis. kand. jurid. nauk: 12.00.08 / Adzhiev Arsenali Dagirovich. – Krasnodar, 2009. – 27 s.
5. Servatiuk V. M. Struktura nezakonnykh zbroinykh formuvan ta osoblyvosti yikhnoi taktyky dii na pivdennomu skhodi Ukrainy [Elektronnyy resurs] / V. M. Servatiuk, M. M. Polishchuk // Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi

sluzhby Ukrainy. (Serii «Viiskovi ta tekhnichni nauky»). – 2015. – №1 (63). – С.131–146. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/USRN/prnarv-vtv_2015_1_13/.

6. «Narodni opolchennia Donbasu» shurmuiut budivliu MVS u Kramatorsku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://tyzhden.ua/News/107437>

7. «Struktura gibridnoy armii «Novorossii» INFOGRAFIKA [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <https://www.depo.ua/rus/war/struktura-gibridnoyi-armiyi-novorosiyi-infografika-30082015080000>

Dolzhenko A. A., applicant, National Pedagogical Drahomanov University (Ukraine, Kyiv), Miurae2015@gmail.com

Illegal paramilitary formation in the context of «hybrid war»

Actuality of theme. In the languages of the Russian Federation conducting an aggressive «hybrid war» and the escalation of the conflict in the East of Ukraine, the scientific study of the sociopolitical and criminal phenomenon of the use of illegal paramilitary forces becomes relevant to the conceptual development of forms and methods for countering the threats to Ukraine's national security.

The purpose of the study is theoretical study of the phenomenon of the use of illegal paramilitary forces by the Russian Federation in the context of the conduct of the «hybrid war» in the East of Ukraine.

The objectives of the study are conceptual and theoretical and methodological analysis of the approach to the study of illegal paramilitary formations and the peculiarities of their use; the study of the political and legal nature of threats and challenges to the national security of Ukraine by the participants of illegal paramilitary groups.

Methodological basis of the study. The specificity of the subject of the study leads to a combination of scientific principles, methods and methodological approaches for the systematic analysis of the phenomenon of illegal paramilitary forces under the conditions of the «hybrid war» on the example of military aggression against the Ukraine. The impartiality and independence of scientific judgments provide the principles of scientific, objectivity, multidimensionality, comprehensiveness, ideological pluralism, social determinism, dialectics, concreteness, historicism, integrity, systematicity, complexity, and others. The combination of such methods of scientific research as analysis, synthesis, abstraction, analogy, generalization, induction, deduction, formed the general composition of the study.

The theoretical and practical significance of the results of the research materials can be used in scientific-expert and analytical and forecasting activities in the formation and implementation of state policy in the field of prevention, prevention and counteraction to threats to the national security of Ukraine by the subjects of the «hybrid war».

Keywords: illegal paramilitary formations, military aggression, national security, «hybrid war».

* * *

УДК 327:351.86

Костира І. О.,
доктор політичних наук, доцент, Київський
національний університет культури і мистецтв
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена критичному аналізу теоретичних засад сучасної культурної політики України перед викликами глобалізації та регіоналізації. В полі дослідницької перспективи автора лежать позитивні та негативні аспекти глобалізаційного та антиглобалізаційного трендів. У результаті аналізу виокремлено основні ознаки сучасної культурної політики – динамічність, спрямованість на людину, комплексність, семантичність, ритмічність, гібридність. На основі цих ознак культурну політику визначено як цілеспрямовану діяльність державних, громадських та бізнес-інститутів для реалізації політичних, економічних та суспільних інтересів у сфері культури в певній країні або регіоні. Запропоновано три принципи на яких має базуватися культурна політика сучасної держави: суб'єктивний принцип пріоритетності людини у культурному просторі; інтерсуб'єктивний принцип врахування суспільних потреб; символічний принцип культурного різноманіття.

Ключові слова: Україна, культурна політика, глобалізація, регіоналізація, принципи культурної політики.

У сучасних дослідженнях загально прийнятим стало розрізнення двох тенденцій розвитку планетарного